

tinció, en mots com *vuyla*, *tuyla* (Ven., vv. 215-6), *meyllora* (v. 246), en front de *follor* (v. 224) (Ven no és irreprotxable en aquest punt, però si de cas abusa de *yl*: *beyla*, *noveyia*).

DERIV.: *Falliment* [Hom.]: «quals que peccads aja om faitz entró aizi, ne quals que *fallimentz*, ara en la senta Quaresma de N. S. nos devem tornar a Déu» (f° 5v8); «deïen que gleia d'Urgel ere en gran mal, per *falliment* de pastor», Ribag.-Urg., c. 1251 (PPujol, *Docs. Vg. Urg.*, 16.11); «demanaren què-s farien d'aquest engan e d'aquest *falliment* que havien pres», Jaume I (Cròn., Ag., 8). *Fallent* [Llull], «corregir los errants e *fallents* e fer-los tornar a via de salut», Eiximenis (*DoComp.*, *CoDoACA*, 313). *Fallió* 'falta, fallida' f.:2 «si eu ignorant vas ell faç *falliò* per sofraita d'entendre», Llull, *Desconhort* (NCL. III, 82, v. 183). *Fallenc*. *Fallença* [fi S. XIV: *Facet*, Turmeda; el recordo en rima amb *penedença* en algun text del S. XIII]. *Fallia*. *Fallible* i més tard *fallible*; *infallible*. *Fallica* gir. i emp. no deriva del verb *fallar* (*AlcM*), sinó que és diminutiu normal de *falla*, amb el sufix dim.-affectiu *-ic*, *-ica*, propi dels bisbats Girona-Vic. *Fallida* [S. XIII: Jaume I; *Consolat*, etc.]. *Fallor* hapax d'una mala ed. de Llull sembla clarament mala lliçó per *follor*, exigit pel context.

Fall havia tingut gran extensió amb el sentit de 'trenc' en l'època preliterària o arcaica, i avui subsisteix en els Pirineus, especialment a Pall. i Ribag.: *un fál* 'un trenc, ferida facial fonda (no perillosa)' a Vall Ferrera (Tor, 1932), i amb més extensió a objectes petris: ribag. *fall* 'esquerda, esclètxa' (Navarro, *Congr. LiCat.*, 229); *Barravés fall* 'esclètxa', BDC VI, 24; «qué *fall* has fet a isto vaso!», Benasc («*taja*», Ferraz, 60); molts llocs d'aquesta forma en el massís del Turbó: *El Fall de Güerri*, penya molt alta trencada per un despeniment, m'expliquen a Cercuran (1965), *Pala's fális* al mig dels espadats, que l'informador de Les Viles m'explicava «perqué hi ha molts *falls* o tallats» i el de La Vila «perqué allí s'ha uberto la terra» (1957). Massís de penya pura sense una gota d'aigua enlloc.³ A aquest significat correspon sens dubte el *fallium* d'un doc. b-ll. de Cat., ja el 987, que cita Du C.

Una forma de gènere femení (o neutre plural corresponent) va persistir també a Valònia i en els Alps, d'on el liegès *faïlle* 'ruptura geològica', que com és sabut, partint de les grans mines d'aquell país, es va convertir en mot internacional dels geòlegs i geògrafs (> cat. *falla* geològica), veg. Haust (*La Houillerie Liégeoise*, 1926; Bruneau, *Rom.* LI, 233), Valsesia *fala* «rottura d'un vaso per cui perde gradatamente el liquido», Piemont id. «errore», Lugano id. «spazio tra una vite e l'altra» (Wartburg, *Litbl.* XL, 174); més clarament encara en gascó: Cautarés *hálba*, *hálbada*, *hálhèra* «crevasse, lézarde dans la roche» (Meillon, *Gloss. Top.*), bearn. *helhasse* 'esquerda', aran. *halássa* id.

De l'arcaic *fall* (amb influència de *falla*, en part indetribable) deriva un verb *fallar* 'esquerdar, partir, fer malbé', que és sobretot cat. occidental: ribag. *fallat*:

«durant la guerra van socarrar l'altar, i ara està tot *falát*» 'esquerdat, partit' (Cierco, 1957); els venedors valencians de cacauts van cridant «cacau y calent: ni *fallat*, ni cremat ni cru!» (MGadea, *T. del Xè* I, 221); «la boira del riu *falla* les garbes» diuen en el Priorat (Poboleda, *Butll. Cl. Pir. Trssa.* II, 156); *suro fallat* 'el clivellat' (BDC XIII, 116); «la bruia verdejà ufana i l'espiga n'ha estat migrada i *fallada* --- com aquelles espigues tacades de mascara ---», MAGuiló, 1870 (*Antol. Poèt.*, 1975, 77). Ja apareix una vegada en Llull aquest *fallar* transitiu referent a la destrucció de les collites: «nós veem com los lauradors an mal any e són *fallats* lurs esplets» (*Contempl.*, 121.19). *Falladura*. Aran. *halá-s(e)* 'aclivellar-se (les mans, pel fred)', amb els quals potser s'ha d'agrupar l'ast. *afayar* i cast. *ajar* (ant. *abajar*).

De *fallir* es formà des d'antic el postverbal *falla* [S. XIII, Jaume I]: «sapiats per cert que sens *falla* la tendrem, o costarà ---», «que sens neguna *falla* fossen ab Nós ---» (Ag., 441, 392); «la dita molina no vagarà per *falla* de lenya e de carbó», Capcir a. 1323 (RLR xxxii, 426); «la ylla de Sicília --- devia tornar, axí com excadència, a l'emperi, per la *falla* que'l dit rey Robert li havia feta», a. 1315 (Finke, *Acta Arag.* III, 289); «que'ls procuradors seus degen abatre --- de la quitació --- de totz los castelans --- de les sues forsses, totes les *fallas* dels dies que seran estatz fores les dites forsses», ross., 1317 (RLR xxxi, 62); «sien assignats heretaments a aquells pobladors --- cor aquests en nulla manera no vol lo senyor rey que-y troben *falla*», 1330 (BABL IV, 443); «qui prometrà de liurar alguna obra --- e no'ls ho attendrà --- lo senyor de la nau o leny qui aquella *falla* los haurà feta», *Consolat de Mar* (cap. 227, Pard., p. 297); «bé sabets que jo no he mal servit ne feta *falla* per què marescha mort», *Filla de Contastí* (NCL. XLVIII, 88); i *fale* 'falta, error' també en la *Questa* de Reixac (63.15).

Sens falla, expressió habitual dels clàssics medievals, brolla a la ploma restauradora de MilàF: «tan bon' espasa he vista, clar flamejant: / no és feta en esta terra, ni és feta enguany, / és de virtut *sens falla*: bé hi ha mostrat» (*Pros. Bernat*, v. 197). Des de l'oc. ant. *falha*, va passar manllevat el mot al bc. labortà *baia* «defecto, tacha» (M-Lübke, *ASNSL* CLXVI, 50). *Fer falla* per 'fer falta' continua essent l'expressió popular a tot el bisbat gironí: «el ballador --- s'és fet fonedís: veritat que no m'ha pas *fet falla*: és tan xalat el teu amic ---», MVayreda (*La Puny.* IV, p. 76); «faig molta *falla*, aquí» que Mn. Serra assenyala amb raó com a frase familiaríssima a Amer (*AORBB* v, 232). *Faller* [1473, *AlcM*, § 2]. *Fallós* 'impotent' (Flamicell).

De *falla* és derivat postnominal el verb *fallar*, intr., de data en general ben moderna (és fantàstic i perfectament superflu el ll. vg. *FALLIARE, derivació morfològicament ben inversemblant, postulat per *AlcM*), estrany a la llengua medieval (llevat d'un passatge d'estil vulgar⁴ en JRoig, *Spill*, 4012), que no comença a ser corrent fins cap al S. XVII (pseudo-Boades) i és certament absent d'obres com el *Tirant* o les *lullianes*